עב א טור א"ח סי' כה:

עג ב מיי' פ"ב מהל' מגילה הלכה יב סמג עשין ד טוש"ע א"ח סי' תרצ סעיף טו:

עד ג טוש"ע שם סימן תרצא סעיף ד:

עה ד מיי' פ"ז מהל' ס"ת הל' יופ"ח שם הלכה ד סמג עשין כה טוש"ע י"ד סי' ערה סעיף ג ד:

ה ו טוש"ע א"ח סי' תרצא סעיף ג:

[מנחות דף מג:]

*אך בכל זאת זה לא עורר קינאה - עי' מהרש"א

[צ"ל שנזכר]

◆

רבינו חננאל

וילכו גם אחיו וגו'. היינו דאמרי אינשי תעלא בזמנא סגיד ליה אלו כולן פשוטות הן: **עשרת** בני המן צריך למימרינהו בנשימה אחת הקורא את המגילה מ"ט כולהו כי הדדי נפקי נשמתייהו, ו"ו דויזתא צריך למימתחיה דכולהו בחד זקיפא איזדקיפו: כל השירות נכתבות אריח על גבי לבינה ולבינה ע"ג אריח אבל עשרת בני המן ומלכי כנען נכתבין אריח ע"ג אריח ולבנה ע"ג לבנה. מ"ט אמר ר' אבהו כדי שלא תהא תקומה במפלתן של רשעים: **דברי** הצומות וזעקתם. ומאמר אסתר קיים דברי הפורים. אמר רב יוסף גדול ת"ת יותר מהצלת נפשות ממרדכי דמעיקרא קא חשיב ליה בתר ארבעה ובסוף חשיב ליה בתר חמשה שנאמר אשר באו עם זרובבל ישוע נחמיה וגו'. ובסוף כתיב הבאים עם זרובבל ישוע נחמיה עזריה רעמיה נחמני מרדכי בלשן. למה נקרא שמו בלשן שיודע ע' לשונות. רצוי לרוב אחיו מלמד שפירשו ממנו מקצת סנהדרין: **דברי** שלום ואמת מלמד שצריכה שרטוט כאמיתה של תורה. *)אמר משמיה דרב גדול ת"ת מבנין בהמ"ק. שכ"ז שהי' ברוך בן נריה קיים לא הניחו עזרא ועלה. ושוב אמר משמו גדול ת"ת מכבוד אב ואם. שכל השנים שהיה יעקב בבית עבר ולמד תורה לא נענש עליהן. מנא הני מילי אמר ר' יוחנן *)אוליי"ל אמר רב שמואל בר מרתא משמיה דרב

◆

הגהות הב"ח

(א) גמ' אמר ר' יוחנן הכי קאמר דברי הצומות: (ב) רש"י ד"ה עשרת וכו' כלומר עשרתם נפלו כאחד: (ג) תוס' ד"ה אמרה וכו' מלבד הספר שאמר לעשות:

מבנה

"אמר רבי בנימין בר יפת אמר רבי אלעזר"

Ⓘ Ⓘⓘ

ב' לשונות על מה נאמר "תעלא בעידניה סגיד ליה"

גדולת תלמוד תורה יותר מ־:

1- הצלת נפשות

2- בנין בית המקדש

3- כיבוד אב ואם

יכשל בו · גרסי' ולא גרסי' זרעו: **כמה צוארין היו לבנימין** · לא גרסינן שכן דרך המקרא לכתוב צוארי לשון רבים על אחת צואריו (בראשית כז) בכה על צואריו: **שיגר לו יין** · לפי שדעת זקנים נוחה הימנו זה הדבר הטוב לו מן הכל: **תעלא** · שועל: **בעידניה** · אם תראה שעתו מצלחת: **תעלא.** קרי' ליה יוסף לפני אחיו מאי בצירותיה מאחווה: **אורה זו תורה** · שגזר עליהן המן שלא יעסקו בתורה: **זהו יום טוב** · קיימו עליהם ימים טובים: **זו מילה** · ועל כל אלה גזר: **אמרתך** · זו מילה שניתנה במאמר ולא בדיבור "ויאמר ה' אל אברהם ואתה את בריתי תשמור" (בראשית יז) ומצינו *שדוד שמח עליה שנאמר למנצח על השמינית (תהלים ו) כשהיה בבית המרחץ וראה עצמו בלא תורה ובלא מצות כיון (*שנסתכל) במילה שמח*: **עשרת בני המן ועשרת** · הזכרת שמותן ותיבה הסמוכה אחריהן כלומר (ב) כשמתן כפלו כאחד: **וזיפא** · פורק"א בלעז *בלל אחד זה למטה מזה: **אריח** · הוא הכתב: **לבינה** · הוא חלק שהוא כפליים מן הכתב והאריח חלי לבינה: **שלא תהא להם תקומה** · שלא יהא להם מקום להרחיב לצדיו התחיו: **מלמד שבא מלאך כו'** · שהרי התחיל לדבר בלשון כעס וסופו אמר "מה שאלתך": **הכי גרסינן אמר רב נחמן יאמר בפה מה שנכתב בספרים** · ולא גרסינן "אמרה לו" והכי פירושה סדר המקראות כך הוא וקיבל היהודים את אשר החלו לעשות כי המן בן המדתא האגגי וגו' ובבואה לפני המלך אמר עם הספר וגו' ומרדכי כתב אליהם שיעשו פורים כי המן ביקש לאבדם ומה שבאת אסתר לפני המלך [להתחנן לו] כל זה יאמר שנה בשנה: **עם הספר** · שתהא מגילה כתובה לפניהם בשעת קריאה: **כאמיתה של תורה** · *כספר תורה עצמו שרטוט הלכה למשה מסיני: **דברי הצומות וזעקתם ואמר אסתר** · כך סמוכים המקראות: **שפירשו ממנו** · לפי שבטל מדברי תורה ונכנס לשררה: **מעיקרא** · בימי כורש כשעלה (עם) זרובבל מן הגולה ומרדכי עמו *ונמנו בספר עזרא כ"ד שנה היה בין מנין למנין בימי כורש לדריוש האחרון ולפי שנעשה מרדכי שר בינתים ירד מחשיבותו אצל חכמים: **שכל זמן שברוך בן נריה קיים לא הניחו עזרא ועלה** · שיש לך לתמוה למה לא עלה עזרא עם זרובבל בימי כורש עד השנה השביעית לדריוש האחרון לאחר שנבנה הבית כמו שכתוב בעזרא ויבא ירושלם בחדש החמישי היא שנת השביעית למלך וגו' (עזרא ז) ובמדרש שהיה לומד תורה מפי ברוך בן נריה בבבל וברוך לא עלה מבבל ומת שם בתוך השנים הללו ולאמרן לעיל ברוך נתנבא בשנת שתים לדריוש בבבל היה מתנבא ושולח ספרים לירושלים: **יעקב למד תורה י"ד שנה בבית עבר** · כשפירש מאביו ללכת לחרן ולא נענש עליהן על כיבוד אביו ובשאר כל השנים ששהה בבית לבן ובדרך נענש כמפורש וחז"ל:

למה

[כדאי' במנחות מג:]

תורה אור

יכשל בו: אמר רבא בר מחסיא אמר רב חמא בר גוריא אמר רב *בשביל משקל שני סלעים מילת שהוסיף יעקב ליוסף משאר אחיו נתגלגל הדבר וירדו אבותינו למצרים: אמר רבי בנימין בר יפת רמז רמז לו שעתיד בן לצאת ממנו שיצא מלפני המלך בחמשה לבושי מלכות שנאמר ומרדכי יצא בלבוש מלכות תכלת *וגו' °ויפול על צוארי בנימין אחיו כמה צוארין הוו ליה לבנימין? אמר רבי אלעזר בכה על שני מקדשים שעתידין להיות בחלקו של בנימין ועתידין ליחרב ובנימין בכה על צואריו בכה על משכן שילה שעתיד להיות בחלקו של יוסף ועתיד ליחרב. °והנה עיניכם רואות ועיני אחי בנימין אמר רבי אלעזר - אמר להם כשם שאין בלבי על בנימין אחי שלא היה במכירתי כך אין בלבי עליכם כי פי המדבר אליכם כפי כן לבי, °ולאביו שלח כזאת עשרה חמורים נושאים מטוב מצרים מאי מטוב מצרים? אמר ר' בנימין בר יפת אמר רבי אלעזר שלח לו יין [ישן] שדעת זקנים נוחה הימנו, °וילכו גם אחיו ויפלו לפניו אמר רבי בנימין בר יפת אמר רבי אלעזר היינו דאמרי אינשי תעלא בעידניה סגיד ליה, תעלא מאי בצירותיה מאחווה אלא אי איתמר הכי איתמר °וישתחו ישראל על ראש המטה אמר רבי בנימין בר יפת אמר רבי אלעזר תעלא בעידניה סגיד ליה °וינחם אותם וידבר על לבם אמר רבי בנימין בר יפת אמר רבי אלעזר מלמד שאמר להם דברים שמתקבלין על הלב: ומה עשרה נרות לא יכלו לכבות נר אחד, נר אחד היאך יכול לכבות עשרה נרות, °ליהודים היתה אורה ושמחה וששון ויקר אמר רב יהודה אורה זו תורה וכן הוא אומר °כי נר מצוה ותורה אור שמחה זה יום טוב וכן הוא אומר °ושמחת בחגך ששון זו מילה וכן הוא אומר °שש אנכי על אמרתך ויקר אלו תפלין וכן הוא אומר °וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך ויראו ממך *ותניא רבי אליעזר הגדול אומר אלו תפלין שבראש ואת פרשנדתא וגו' עשרת בני המן אמר רב אדא דמן יפו עשרת בני המן ועשרת צריך למימרינהו בנשימה אחת, מאי טעמא? כולהו בהדי הדדי נפקו נשמתייהו, אמר רבי יוחנן ו"ו דויזתא צריך למימתחה בזקיפא *)כמורדיא דלברות, מאי טעמא כולהו בחד זקיפא אזדקיפו. אמר רבי חנינא בר פפא - דרש ר' שילא איש כפר תמרתא: כל השירות כולן נכתבות אריח על גבי לבינה ולבינה על גבי אריח חוץ משירה זו ומלכי כנען שאריח על גבי אריח ולבינה על גבי לבינה, מ"ט? שלא תהא תקומה למפלתן. ויאמר המלך לאסתר המלכה בשושן הבירה הרגו היהודים אמר רבי אבהו מלמד שבא מלאך וסטרו על פיו ובבאה לפני המלך אמר עם הספר אמר אמרה מיבעי ליה? אמר רבי יוחנן אמרה לו) יאמר בפה מה שכתוב בספר, דברי שלום ואמת אמר רבי תנחום ואמרי לה אמר רבי אסי מלמד *שצריכה שרטוט כאמיתה של תורה ומאמר אסתר קיים מאמר אסתר אין דברי הצומות לא? אמר רבי יוחנן (א) דברי הצומות, ומאמר אסתר קיים (*את ימי) הפורים האלה כי מרדכי היהודי משנה למלך אחשורוש וגדול ליהודים ורצוי לרוב אחיו לרוב אחיו ולא לכל אחיו מלמד שפירשו ממנו מקצת סנהדרין, אמר רב יוסף גדול ת"ת יותר מהצלת נפשות דמעיקרא חשיב ליה למרדכי בתר ד' ולבסוף בתר חמשה מעיקרא כתיב °אשר באו עם זרובבל ישוע נחמיה שריה רעליה מרדכי בלשן ולבסוף כתיב °הבאים עם זרובבל ישוע נחמיה עזריה רעמיה נחמני מרדכי בלשן אמר רב ואיתימא רב שמואל בר מרתא גדול תלמוד תורה יותר מבנין בית המקדש שכל זמן שברוך בן נריה קיים לא הניחו עזרא ועלה אמר רבה אמר רב יצחק בר שמואל בר מרתא גדול תלמוד תורה יותר מכבוד אב ואם שכל אותן שנים שהיה יעקב אבינו בבית עבר לא *נענש דאמר מר

למה

צריך לאומרן בנשימה אחת · נראה דהיינו לכתחילה אבל בדיעבד יצא:

אמרה מיבעי ליה · דמשמע דהכי קאמר ובבואה לפני המלך אמרה לו מלבד הספר (ג) שעמו לעשות ולשלוח בכל המדינות אמרה לו עוד ישוב *)מחשבתו הרעה דכיון דקאמר בבואה אמר משמע שיש לנו לומר מה שאמרה:

הדרן עלך מגילה נקראת

בראשית מה

שם

שם

שם נ

שם מז

שם נ

אסתר ח

משלי ו

דברים טז

תהלים קיט

דברים כח

ברכות ו. נז.

[סוטה יז.]

חולין פט.

מנחות לה:

*[עי' כ"מ פה. כפי' רש"י שם]

[עי' תוס' גיטין ו: ד"ה אר"י ותוס' סוטה מ: ד"ה כתב ותוס' מנחות לב: ד"ה הלכה]

עזרא ב

נחמיה ז

ונמנו בספר עזרא ונמנו לאחר ד' אנשים ולבסוף כשנמנו מנין שני שנבנה הבית בספר עזרא כ"ד שנה בין מנין למנין לאחשון למנין שני ימי כורש ואחשורוש וו' שנים של דריוש האחרון

גליון הש"ס

גמ' ששון זו מילה. עיין שבת דף קל ע"א ברש"י ד"ה שש: רש"י ד"ה כאמיתה כו' כספר תורה עצמו. עי' מנחות דף לב ע"ב תוס' ד"ה כאן מורידן:

---

*) [ישוב מחשבתו הרעה ומשני יאמר בפה דכיון דקאמר כו' כצ"ל וכן הגיה הרמ"א בגמ' שלו]